EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 14.10.2021.
COM(2021) 633 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

EIROPAS PARLAMENTAM

par Spīdzināšanas izskaušanas koordinācijas grupas darbībām un apspriedēm, kura minēta 31. pantā Regulā (ES) 2019/125 par tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei, spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai

1. Ievads

Saskaņā ar 31. panta 4. punktu Regulā (ES) 2019/125 (2019. gada 16. janvāris) par tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei, spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai[(1)], Komisijai katru gadu ir jāiesniedz Eiropas Parlamentam ziņojums par Spīdzināšanas izskaušanas koordinācijas grupas (SIKG) darbībām, pārbaudēm un apspriedēm. Ziņojums nedrīkst apdraudēt fizisku vai juridisku personu komerciālās intereses.

Šajā ziņojumā ir sniegta informācija par SIKG darbībām 2020. gadā.

2. Tiesiskais regulējums

Regulas mērķis ir novērst nāvessodu, no vienas puses, un spīdzināšanu un citādu nežēlīgu, necilvēcīgu vai pazemojošu rīcību vai sodīšanu valstīs ārpus ES, no otras puses, ierobežojot konkrētu preču tirdzniecību. Tajā ir šāds preču nošķirums:

- preces, kuras pēc savas būtības ir ļaunprātīgi izmantojamas un vai tās vispār nedrīkstētu tirgot (II pielikums), un
- preces, kuras var likumīgi izmantot, piemēram, tiesībaizsardzības jomā lietotas ierīces (III pielikums), un preces ārstnieciskai izmantošanai (IV pielikums).

Uz III un IV pielikumā uzskaitīto preču tirdzniecību attiecas konkrēti ierobežojumi. Regulā noteiktie ierobežojumi ir jo īpaši šādi.

i. Aizliegts tādu II pielikumā uzskaitīto preču imports, eksports un tranzīts ES, no tās vai caur to, kurām nav cita praktiska izmantojuma kā vien nāvessoda izpilde vai spīdzināšana. Aizliegts sniegt arī jebkādu tehnisku palīdzību, kas saistīta ar šādām precēm, jo īpaši apmācību to lietošanā. Aizliegta arī šādu preču reklāma drukātajos plašsaziņas līdzekļos, internetā, televīzijā vai radio, izstādīšana vai piedāvāšana pārdošanai izstādē vai gadatirgū;

ii. kā arī paredzēts, ka precēm (uzskaitītas III pielikumā), kuras varētu izmantot nāvessoda vai spīdzināšanas mērķiem, bet kurām var būt arī citi likumīgi izmantošanas veidi (piem., tiesībaizsardzībā), jāsaņem iepriekšēja eksporta atļauja, ko piešķir katrā atsevišķā gadījumā. Iepriekšēja eksporta atļauja ir vajadzīga arī tehniskās palīdzības vai starpniecības pakalpojumu sniegšanai saistībā ar šo preču kategoriju. III pielikumā nav iekļauti:

   a) šaujamieroči, ko kontrolē saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 258/2012;[(2)];

   b) divējāda lietojuma preces, ko kontrolē saskaņā ar Regulu (ES) 2021/821[(3)]; vai

   c) preces, uz kurām attiecas Kopējās nostājas 2008/944/KĀDP[(4)] noteikumi; kā arī

---

(1) OV L 30, 31.1.2019., 1. lpp. Padomes Regulu (EK) Nr. 1236/2005 par tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei, spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai (OV L 200, 30.7.2005., 1. lpp.) pēc vairākkārtējiem grozījumiem visbeidzot kodificēja Regulā (ES) 2019/125.

(2) Regula (ES) Nr. 258/2012 (2012. gada 14. marts), ar kuru īsteno 10. pantu Apvienoto Nāciju Organizācijas Protokolā par šaujamieroču, to detaļu, sastāvdaļu un munīcijas nelikumīgu ražošanu un tirdzniecību, kas pievienots Konvencijai pret transnacionālo organizēto noziedzību (ANO Šaujamieroču protokols), un ievieš eksporta atļauju, kā arī importa un tranzīta pasākumus šaujamieročiem, to detaļām, sastāvdaļām un munīcijai (OV L 94, 30.3.2012., 1. lpp.).

(3) Regula (ES) 2021/821 (2021. gada 20. maijs), ar ko izveido Savienības režīmu divējāda lietojuma preču eksporta, starpniecības, tehniskās palīdzības, tranzīta un pārvadājumu kontrolei (pārstrādāta redakcija) (OV L 206, 11.6.2021., 1. lpp.).

iii. reglamentēta tādu ķīmisko vai farmaceitisko vielu (IV pielikums) tirdzniecība, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei (piemēram, veicot nāvējošu injekciju). Lai kontrolētu šādu anestēzijai paredzētu ķīmisko vielu eksportu un novērstu to nodošanu izmantošanai nāvējošās injekcijās, ir ieviesta atsevišķa licences atļauja (Savienības vispārējā eksporta atļauja (*GEA*)), neierobežojot to tirdzniecību medicīniskiem, veterināriem vai citiem likumīgiem mērķiem.

3. Spīdzināšanas izskaušanas koordinācijas grupas darbības

SIKG tika izveidota atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) 2016/2134,[(5)], lai izskatītu jautājumus par šīs regulas piemērošanu.

Spīdzināšanas izskaušanas koordinācijas grupa kalpo par platformu, kur dalībvalstu eksperti un Komisija apmainās ar informāciju par administratīvo praksi un apspriež ar šīs regulas interpretāciju saistītus jautājumus, tehniskas problēmas saistībā ar uzskaitītajām precēm, jaunākos ar šo regulu saistītos notikumus un jebkādus citus iespējamus jautājumus. Sagatavojot deleģētos aktus, Komisija apspriežas arī ar SIKG saskaņā ar 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumu par labāku likumdošanas procesu.[(6)].

SIKG sanāksme 2020. gadā notika virtuāli vienu reizi 12. oktobrī ar mērķi apmainīties ar informāciju par vairākiem turpmāk apkopotiem jautājumiem attiecībā uz regulas īstenošanu.

3.1. Norises saistībā ar pamataktu

Komisija informēja SIKG par plāniem un pēc tam ar to apspriedās par deleģētā akta projektu, ar ko groza regulu – I pielikumu (dalībvalstu kompetentās iestādes) un V pielikuma 2. daļu (galamērķi, kuriem piemēro Savienības vispārējo eksporta atļauju) –, lai ņemtu vērā Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES[(7)].

3.2. Tirdzniecības informācija – datu paziņošana

Komisija iepazīstināja ar pašreizējo situāciju attiecībā uz 26. panta 3. punktā minēto gada ziņojumu, jo īpaši iepazīstinot ar datiem, ko tā plāno izmantot. Komisija arī informēja SIKG par savu nodomu atjaunināt ziņošanas veidlapu, lai ziņojuma sagatavošanas procesā savāktu plašāku datu klāstu.

3.3. Regulas (ES) 2019/125 pārskatīšana

Komisija iesniedza ziņojumu par tās veikto Regulas (ES) 2019/125 pārskatīšanu, izklāstot galvenos konstatējumus un secinājumus.[(8)]. Ziņojumā sniegts visaptverošs regulas novērtējums, izvērtējot tās iedarbību, ietekmi pasaules mērogā, problēmas un iespējas.

---

(4) Padomes Kopējā nostāja 2008/944/KĀDP, ar ko izveido kopīgus noteikumus, kas reglamentē militāru tehnoloģiju un iekārtu eksporta kontroli (OV L 335, 13.12.2008., 99. lpp.).

(5) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/2134 (2016. gada 23. novembris), ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1236/2005 par tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei, spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai (OV L 338, 13.12.2016., 1. lpp.).

(6) OV L 123, 12.5.2016., 1. lpp.

(7) Šīs regulas noteikumus piemēro Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā attiecībā uz Ziemeļīriju saskaņā ar Izstāšanās līguma Protokola par Īriju/Ziemeļīriju 5. panta 4. punktu, to lasot saistībā ar minētā protokola 2. pielikuma 47.punktu.

(8) COM(2020) 343 final, 30.7.2020.

Ziņojumā ir izklāstīti turpmākie pasākumi, lai regulu padarītu efektīvāku un nodrošinātu, ka tā arī turpmāk sniegs būtisku pienesumu cīņā pret spīdzināšanu un nāvessodu.

Komisija pārskatīšanas procesā bija iesaistījusi dalībvalstu kompetentās iestādes, jo īpaši sagatavojot izvērtējuma jautājumus un organizējot virtuālu darbsemināru (2020. gada 14. maijā). Darbsemināra mērķis bija apkopot tiešas atsauksmes un uzklausīt ieinteresēto personu viedokļus un idejas par to, kā palielināt regulas darbības efektivitāti. Notika līdzsvarota un aktīva viedokļu apmaiņa par dažādiem tematiem, kas tika ierosināti diskusiju rosināšanai. Piedalījās pārstāvji no 16 ES dalībvalstu kompetentajām iestādēm, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un starptautiskajām organizācijām, kā arī citi eksperti.

3.4. Vēršanās pret tādu preču tirdzniecību, kuras var izmantot spīdzināšanai – reģionālās un starptautiskās norises

SIKG izmantoja kā platformu informācijas apmaiņai un izpratnes veicināšanai par reģionālām un starptautiskām norisēm, īpaši atsaucoties uz Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāra ziņojumu "*Pret tādu preču tirdzniecību, kuras var izmantot spīdzināšanai: iespējamo kopīgo starptautisko standartu priekšizpēte, darbības joma un parametri*"[(9)], kurā atzīts, ka vienoti starptautiski standarti varētu veicināt efektīvāku regulējumu šajā jomā. Kā nākamo rīcību ANO izveidos valdību ekspertu grupu, kas turpinās darbu, pamatojoties uz ziņojumu.

SIKG tika informēta arī par darbu saistībā ar Eiropas Padomes ieteikumu[(10)] par regulējuma izveidi, kas ļautu Eiropas Padomes dalībvalstīm efektīvāk regulēt tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei, spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai.

(9) Ģenerālsekretāra 2020. gada 28. jūlija ziņojums A/74/969.

(10) Ministru komitejas ieteikums CM/Rec(2021)2 par pasākumiem pret tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei, spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai (pieņemts 2021. gada 31. martā ministru vietnieku 1400. sanāksmē).